

Коротюк О. В.,
кандидат юридичних наук,
докторант кафедри кримінального
права та кримінології
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ
ORCID ID: 0000-0003-0081-3901

УДК 343.01

КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВА ОХОРОНА ОБ'ЄКТІВ ПРАВА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ НА УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЛЯХ ЗА КРИМІНАЛЬНИМ УЛОЖЕННЯМ 1903 РОКУ

Анотація. У статті проведено аналіз кримінально-правових положень Кримінального уложення 1903 року, який показує, що, не зважаючи на відміну кріпосного права, кримінально-правові положення все ж вказували на різні соціальні стани громадян і, таким чином, прямо позначали нерівність людей. Крім того, незмінною залишилася законодавчо закріплена пріоритетність інтересів держави над приватними інтересами, що мало вплив на розуміння значення основних кримінально-правових понять. У той же час Кримінальне уложення 1903 року відзначалося значною відмінністю від Уложення 1845 року, що виражалось як у значному скороченні кількості кримінально каранних діянь, загальній гуманізації кримінальних покарань, так і у більш прогресивному підході до конструювання кримінально-правових положень. Наприклад, у ст. 1 вперше було прямо закріплено «корінну основу кримінального права – принцип «*nullum crimen sine lege*». Аналіз положень, які передбачали відповідальність за посягання на об'єкти права інтелектуальної власності, дозволив дійти висновку, що кримінально-правова охорона об'єктів права інтелектуальної власності здійснювалася за рахунок: 1) кримінально-правових норм, що передбачали відповідальність за посягання на об'єкти авторського і патентного права. При цьому правова охорона об'єктів авторського права була тісно пов'язана із цензурою і фактично була невіддільною від неї; 2) положень, що встановлювали кримінальну відповідальність за діяння, пов'язані із розголошенням таємниць; 3) положень, що стосувалися впровадження товарів на ринок і їх обігу на ринку, а також увезення товарів на територію Російської Імперії, які передбачали відповідальність за такі діяння: а) діяння, пов'язані із незаконним виготовленням творів і їх впровадженням в обіг, у тому числі незаконним обігом обладнання, що може бути використане для незаконного виготовлення творів; б) діяння, пов'язані із незаконним продажем чи іншим розповсюдженням творів; в) інші діяння, пов'язані із незаконним обігом об'єктів права інтелектуальної власності.

Ключові слова: кримінально-правова охорона, об'єкти права інтелектуальної власності, кримінальна відповідальність, посягання, Кримінальне уложення 1903 року.

Постановка проблеми. Становлення і розвиток концепції права інтелектуальної власності в Україні відбувалося з урахуванням перебування західноукраїнських земель у складі Австрійської та Австро-Угорської імперій та Речі Посполитої, а іншої частини України – у складі Російської імперії.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Окремі аспекти аналізу кримінально-правових положень, що застосовувалися на вказаних територіях упродовж XIX – початку XX століть, були розглянуті у роботах П. С. Берзіна¹, Р. А. Волинець², Г. В. Довгань³, А. С. Нерсисяна⁴, В. Б. Харченка⁵ та деяких інших. Проте кримінально-правові норми Кримінального уложення 1903 року, що передбачали відповідальність за посягання на об'єкти права інтелектуальної власності, не підлягали комплексному дослідженню й аналізу. Тому доцільним і актуальним видається розглянути ці кримінально-правові норми.

Виклад матеріалу дослідження та його основні результати. У 1903 році Уложення про покарання кримінальні і виправні 1845 року було замінено Кримінальним уложенням, затвердженим Імператорським указом від 22.03.1903. Варто відмітити, що в Указі про затвердження Уложення обґрунтовувалася необхідність кардинальних змін кримінального законодавства. Зокрема, зазначалося, що «змінені під впливом перетворень умови

народного життя викликали необхідність привести у відповідність з ними кримінальні закони». Відтак, «новий кримінальний закон, що відповідає сучасним умовам державного і суспільного побуту, буде сприяти успішному відправленню кримінального правосуддя», а також «розмежовуючи область забороненого і дозволеного та протидіючи посяганням, послугує до охорони громадянського порядку і до укріплення у народі відчуття законності, яке має бути постійним керівником кожного як окремо у колі особистої його діяльності, так і в сукупному складі станів і суспільств»⁶. У той же час, незважаючи на відміну кріпосного права, кримінально-правові положення все ж вказували на різні соціальні стани громадян і, таким чином, прямо позначали нерівність людей. У літературі правильно відзначено про те, що навіть установлення Уложенням єдиних покарань не означало рівності перед законом і судом. Залишався поділ громадян на привілейованих і непривілейованих⁷. Незмінною залишилася і законодавчо закріплена пріоритетність інтересів держави над приватними інтересами, що мало вплив на розуміння значення важливих кримінально-правових понять. Наприклад, професор Л. Є. Владіміров, розкриваючи поняття злочину як свідомого і вольового повстання окремої людини проти принципу охоронних законів, відзначав, що злочин по суті становить собою діяння антидержавне, «оскільки

¹ П. Берзін, 'Джерела карного законодавства Австрійської та Австро-Угорської імперій, що застосовувались на українських землях' (2018) 1 *Вісник кримінального судочинства* 68–76; П. Берзін, *Кримінальне право України. Загальна частина: підручник: у 3-х т. Т. I. Загальні засади* (2-ге вид. виправ. та доп.) (Київ, ВД «Дакор» 2019) 562.

² Р. Волинець, *Кримінально-правова охорона фондового ринку: сучасний стан та перспективи вдосконалення: монографія* (Київ, ВД Дакор 2018) 452.

³ Г. Довгань, 'Становлення та розвиток законодавства України про інтелектуальну власність (історико-правовий аспект)' (дис. канд. юрид. наук, Львівський національний університет імені Івана Франка 2008) 222.

⁴ А. Нерсисян, *Кримінально-правова охорона прав інтелектуальної власності: монографія* (Хмельницький, Вид-во Хмельницького університету управління та права 2010) 192.

⁵ В. Харченко, *Кримінально-правова охорона прав на результати творчої діяльності та засоби індивідуалізації в Україні: монографія* (ХНУ імені В. Н. Каразіна 2011) 480.

⁶ *Новое Уголовное уложение. Высочайше утвержденное 22 марта 1903 г. сь приложением Предметного Алфавитного Указателя* (С.-Петербург, Издание Каменноостровского Юридического Книжного Магазина В. П. Анисимова 1903) 3–4.

⁷ Г. Фецыч, 'Реакционная сущность системы преступлений и наказаний по Уголовному уложению 1903 года и практики его применения' (автореф. дисс. канд. юрид. наук, Киев, Киевский ордена Ленина и ордена Октябрьской революции Государственный университет им. Т. Г. Шевченко 1985) 14.

представляє відкрите повстання проти веління цілої держави»¹. У той же час Кримінальне уложення 1903 року відзначалося значною відмінністю від Уложення 1845 року, що виражалось як у значному скороченні кількості кримінально караних діянь, загальній гуманізації кримінальних покарань, так і у більш прогресивному підході до конструювання кримінально-правових положень. Наприклад, у ст. 1 вперше було прямо закріплено «корінну основу кримінального права – принцип «*nullum crimen sine lege*», тоді як у кримінальних законах попередніх часів він був закладений, але лише «витікав із загального змісту статей»².

Аналіз кримінального законодавства того часу дозволяє дійти висновку, що законодавцем приділялася значна увага врегулюванню питань випуску у світ, уведення в обіг і подальшої реалізації об'єктів авторського права, а також інших товарів, у тому числі тих, що пов'язані із використанням об'єктів права інтелектуальної власності (наприклад, торгових марок).

З огляду на це варто звернути увагу на такі положення, що установлювали кримінальну відповідальність за посягання на об'єкти права інтелектуальної власності.

1. Кримінально-правові норми, що передбачали відповідальність за посягання на об'єкти авторського і патентного права.

Правова охорона об'єктів авторського права все ще була тісно пов'язана із цензурою і фактично була невіддільною від неї. Законодавчі норми містили низку статей щодо відповідальності за випуск у світ твору, який не відповідає закону за змістовними характеристиками або з порушенням порядку, визначеного

законодавством щодо випуску творів у світ.

У главі тридцять п'ятій «Про злочинні посягання проти прав авторських і привілеїв на винаходи» Уложення містилася низка норм, що установлювали кримінальну відповідальність за посягання проти об'єктів права інтелектуальної власності. До них відносилися наступні:

– самовільне використання, повністю або частково, чужого права літературної, музичної чи художньої власності (ч. 1 ст. 620); у ч. 2 цієї ж норми передбачалася відповідальність за ці ж дії, вчинені самовільним виданням або розмноженням з метою збуту твору літературного, музичного або художнього, а у ч. 3 – за дії, що виявлялися у самовільному виданні чужого літературного, музичного або художнього твору під своїм ім'ям;

– самовільне користування чужим виданим в установленому порядку привілеєм на винахід або чужим правом на відтворення заявлених в установленому порядку заводських, фабричних або ремісничих моделі чи малюнку (ст. 621);

– зберігання торговцем для продажу або ввезення з-за кордону для продажу або продаж предмета, що завідомо виготовлений з порушенням права літературної, музичної або художньої власності або привілею на винахід (ст. 622)³.

Велика увага законодавця приділялася змісту твору та характеристикам іншого об'єкта авторського права. Згідно із ст. 281 Уложення кримінально караним визнавалося діяння, що полягало у «зберіганні для продажу, у продажу, у публічному виставленні або в іншому розповсюдженні завідомо безсоромних творів і зображень»⁴. Заборонявся обіг

¹ Л. Владіміров, *Курс кримінального права. Частина перша: основи сучасного кримінального права* (Київ, ПАЛИВОДА А. В. 2010) 388.

² *Уголовное Уложение, съ изложениемъ разсужденій, на коихъ оно основано. Глава первая. О преступныхъ дѣяніяхъ и наказаніяхъ вообще* (С.-Петербургъ, Изданіе Государственной Канцеляріи 1910) 51–53.

³ *Новое Уголовное уложение. Высочайше утвержденное 22 марта 1903 г. съ приложениемъ Предметнаго Алфавитнаго Указателя* (С.-Петербургъ, Изданіе Каменноостровскаго Юридическаго Книжнаго Магазина В. П. Анисимова 1903) 201–202.

⁴ Там само 102.

творів, що містять у собі образу. Згідно із ст. 533 Уложення кримінальному покаранню у вигляді ув'язнення підлягала особа, винна «в образі у розповсюджених або публічно виставлених творах друку, листі чи зображенні». Додатковому покаранню у вигляді грошового стягнення підлягав редактор чи видавець періодичного видання, в якому розміщувався образливий твір, лист чи зображення¹. Відповідно до положень ст. 540 Уложення кримінально караним визнавалося діяння, пов'язане із «розголошенням завідомо неправдивої обставини, що підриває довіру до промислової чи торговельної діяльності особи, суспільства або установи, або до здатності особи виконувати зобов'язання її звання або заняття». Кваліфікуючою ознакою цього злочину визначалося вчинення цих дій «у розповсюджуваних публічно виставлених творів друку, листі або зображенні, або у публічній промові, або з метою завдати майнову шкоду чи отримати майнову вигоду»². Крім того, передбачалася кримінальна відповідальність за створення творів, які містять у собі заклики до незаконних дій. Зокрема, кримінально караними визнавалися діяння, пов'язані як із «проголошенням або читанням публічної промови чи твору» або «розповсюдженням чи публічним виставленням» такого твору або зображення» (ст. 129), так і з їх створенням (ст. 132)³. Це зумовлювало виключення з обігу об'єктів авторського права, які містили у собі вказані ознаки.

Зберігалася кримінальна відповідальність за незаконне використання або присвоєння фамільного гербу (ст. 272)⁴, а також за «викрадення з метою присвоєння, таємно чи відкрито, документа або кореспонденції» (ст. 581)⁵.

Варто звернути увагу на те, що в Уложенні 1903 року для позначення

об'єктів правової охорони використовувалися формулювання «торговий знак», а також «малюнок або модель». Згідно із ст. 356 Уложення підлягали кримінальній відповідальності «промисловець або торговець, винний: 1) у самовільному виставленні на виготовленому ним чи такому, що знаходиться у нього для продажу, товарі, або на упаковці чи посуді, в яких зберігаються товари, або на комерційній об'яві, прейс-куранті чи бланку, товарного знаку, що точно відтворює або такого, що явно сходиться з таким же товарним знаком, який перебуває завідомо у винятковому використанні іншого промисловця або торговця; 2) у зберіганні для продажу або у продажу товару з вказаним у попередньому пункті завідомо виставленим самовільно знаком або у випуску в обіг такого товару для торгових цілей»⁶. У ст. 357 передбачалася відповідальність за розміщення товарного знака «із забороненими написом чи зображенням», а також за зберігання товарів із таким знаком, а у ст. 359 – «за вживання без належного дозволу у торгівлі, при привозі предметів, при виробництві усякого роду зборів, на вивісках або об'явах торгових або промислових закладів знаку, що присвоєний заснованому у встановленому порядку товариству».

Відповідно до ст. 358 Уложення кримінальному покаранню підлягав «винний у вживанні на виробі знаку, установленого для обмеження прав використання малюнком або моделлю, без попередньої заявки малюнку чи моделі у передбаченому порядку».

В окремих випадках кримінальним законодавством забезпечувалася охорона цілісності матеріальних носіїв, в яких було втілено об'єкти права інтелектуальної власності. Наприклад, у ст. 550 Уложення передбачалася кримінальна відпо-

¹ Там само 169.

² Там само 171.

³ Там само 53–56.

⁴ Там само 99.

⁵ Там само 187.

⁶ Там само 121.

відальність за пошкодження публічного пам'ятника, установленого з дозволу уряду, а також предмета науки чи мистецтва, належних Імператорським палацам або публічним бібліотекам, музею чи іншому державному або громадському сховищу¹. Такий підхід, з одного боку, свідчив про визнання законодавцем важливості (цінності) цих об'єктів для суспільства і держави, а, з іншого, – вказував на охорону, передусім, загальнодержавного інтересу, оскільки не був направлений на забезпечення цілісності таких саме предметів матеріального світу, що належали приватним особам.

2. Положення, що встановлювали кримінальну відповідальність за діяння, пов'язані із розголошенням таємниць.

Глава двадцять дев'ята «Про розголошення таємниць» Уложення уміщувала у себе статті, що передбачали кримінальну відповідальність за неправомірне розголошення відомостей, які мали б зберігатися у таємниці. До них відносилися наступні:

– умисне оголошення відомості особою, яка «по своєму званню» зобов'язана була зберігати її у таємниці, вчинене без достатніх важливих причин, якщо це могло спричинити майнову шкоду або зганьбити особу, до якої вона відноситься (ст. 541);

– самовільне відкриття завідомо чужого листа, депеші або іншого паперу, а також оголошення відомостей, які в них зберігалися та які могли зганьбити особу, до якої вони відносилися (ст. 542);

– розголошення особою, що служить на заводі, фабриці або іншому промисловому закладі, або їх працівником, особливих, що використовуються на заводі, фабриці чи закладі, або запропонованих до використання прийомів виробництва, які ввірені винному, як такі, що підлягають збереженню у таємниці (ч. 1 ст. 543);

у ч. 2 цієї ж статті передбачалася відповідальність за ці ж дії, вчинені «з метою завдати майнову шкоду підприємству або отримати майнову вигоду»;

– умисне оголошення особою, що перебуває на службі у кредитній установі, акціонерному товаристві або банкірському закладі, відомостей, що завідомо складають таємницю цих установи, товариства чи закладу та які не підлягають оголошенню (ч. 1 ст. 544); у ч. 2 цієї ж статті передбачалася відповідальність за ці ж дії, вчинені «з метою нашкодити кредиту означених установи, товариства або закладу, або кредиту приватних осіб, які довірили їм своє майно чи майновий інтерес, або отримати майнову для себе вигоду»;

– розголошення комерційної таємниці особою, яка перебуває на службі у торговому підприємстві, з метою нашкодити кредиту хазяїна підприємства або отримати майнову для себе вигоду (ст. 545)².

Оголошення у виданні відомості, яка згідно із законом могла б бути оголошена лише з особливого на те дозволу, або оголошення у виданні відомості всупереч забороні на її оголошення каралося згідно із ст. 305 Уложення³.

Належний порядок обігу інформації на біржі забезпечувався кримінально-правовою охороною на підставі ст. 264 Уложення, згідно з якою встановлювалася відповідальність за «розповсюдження на біржі або серед осіб, які займаються біржовими операціями, неправдивих чуток, що завідомо можуть вплинути на укладення біржових угод»⁴.

Крім того, згідно із ст. 580 Уложення кримінальному покаранню підлягав засновник акціонерного товариства або завідуючий чи розпорядник справами в основаних з дозволу уряду кредитній установі, товаристві взаємного страху-

¹ Там само 174.

² Там само 171–172.

³ Там само 107.

⁴ Там само 97.

вання, товаристві на паях чи акціонерному товаристві, винний: 1) у повідомленні уряду при витребуванні дозволу на відкриття акціонерного товариства завідомо неправдивих відомостей про підприємство, що засновується, якщо таке повідомлення могло завдати шкоду акціонерам; 2) у поміщенні завідомо неправдивих відомостей про стан справ чи рахунків установи, спільності чи товариства у публікації, звіті, балансі чи торговій книзі; 3) у наданні завідомо неправильного розрахунку по обчисленню і по видачі дивіденду¹.

У ст. 655 передбачалася кримінальна відповідальність за розголошення службовцем відомих йому по службі або внаслідок зловживань ним службовими повноваженнями відомостей, які повинні були завідомо зберігатися у таємниці: 1) способів, що використовуються при виготовленні державних кредитних паперів або секретних ознак цих паперів; 2) належного уряду чи приватній особі секрету особливих прийомів виробництва яких-небудь предметів чи робіт; 3) таємниці торгів по казенних чи суспільних підрядах або поставках, коли торги здійснюються через закриті об'яви².

3. Положення, що стосувалися впровадження товарів на ринок і їх обігу на ринку, а також увезення товарів на територію Російської Імперії.

Кримінальним уложенням передбачалася низка норм, які врегульовували питання виробництва, впровадження в обіг і продажу товарів з урахуванням установлених державою процедур (проходження контролю якості, обов'язкове використання клейм, наклеювання ярликів тощо). Ці норми стосувалися виготовлення і торгівлі продуктами харчування (наприклад, статті 214–217 Уложення), льону (ст. 342), порядку відкриття торговельних, промислових товариств, а також проведення ними товарно-грошових операцій (ст. 318 Уложення), випуску цінних паперів (ст. 331), здійснення тор-

гівлі в іншій, ніж це дозволено, місцевості (ст. 335), порушення законодавства про накладення клейм (ст. 349), незаконного ввезення на територію Російської Імперії та перевезення певних товарів (ст. 346) тощо. Обіг об'єктів права інтелектуальної власності також підлягав правовому регулюванню.

У Главі 15 «Про порушення постанов про нагляд за друком» Кримінального уложення містилися такі норми, що передбачали кримінальну відповідальність за такі діяння, пов'язані із неправомірним виготовленням, уведенням в обіг і продажем творів:

а) діяння, пов'язані із незаконним виготовленням творів і їх впровадженням в обіг, у тому числі незаконним обігом обладнання, що може бути використане для незаконного виготовлення творів. До цих діянь відносилися наступні:

– «організація або утримання закладу для тиснення, хоча б навіть з одним станком, без установленого законом дозволу» (ч. 1 ст. 292), а також утримання такого закладу «з вжиттям заходів до приховування його від установленого нагляду» (ч. 2 ст. 292);

– невиконання завідуючим закладом для тиснення наступних дій: 1) не заявлення про зміну числа станків або розміру чи друкарських машин; 2) невиконання визначених законодавством правил щодо ведення шнурових книг для внесення належних до друку робіт; 3) початок друку періодичного видання до отримання свідоцтва про дозвіл на видання або квитанції на приймання видавничої застави; 4) випуск в обіг із закладу для тиснення періодичного чи іншого видання без дотримання визначених законодавством правил (ст. 293);

– здійснення особою, що займається виготовленням чи продажем належностей тиснення, наступних дій: 1) невиконання правил щодо ведення шнурових книг для запису проданих

¹ Там само 185.

² Там само 217.

приналежностей тиснення; 2) продаж друкованого станку або шрифту особі, яка не має за законом право на їх придбання (ст. 295);

– допущення з боку творця, видавця, завідувача закладом для тиснення або книгопродавця до друку і виходу в обіг виробу тиснення, у змісті якого містяться ознаки злочинного діяння (ст. 307);

– випуск в обіг із закладу для тиснення видання: 1) із завідомо неправдивим означенням про дозвіл щодо нього цензурою; 2) із завідомо неправдивим зазначенням закладу, у якому воно відтиснуто; 3) із завідомо неправдивим позначенням імені видавця або відповідального редактора (ст. 294);

– діяння, що включали в себе: 1) друк без установленого законом дозволу виробу тиснення, для друку якого завідомо потребується попередній дозвіл цензурної чи іншої установи; 2) допуск після даного цензурою дозволу на видання твору при здійсненні його друку додавання чи зміни, що суперечать загальним правилам цензури, або поміщення у видання малюнку, що завідомо не перебував на розгляді цензурою; 3) друк твору, що завідомо заборонений вироком суду або внесений у список заборонених книг (ст. 299);

– випуск в обіг завідомо затриманого цензурою видання (ст. 300). У цій же нормі передбачалася відповідальність за приховування такого видання, що могло бути вчинене спеціальними суб'єктами, а саме «утримувачем закладу для тиснення, фактором, набірником або особою, що служить у такому закладі»;

– вчинення видавцем періодичного видання таких дій: 1) випуск в обіг періодичного видання до отримання установленого законом дозволу; 2) не повідомлення в установленому законом порядку про перехід періодичного видання до іншої особи; 3) ненадання у встановлений законом строк до цензурної установи визначеного числа примірників видан-

ня, що виходить без попередньої цензури; 4) друк у періодичному виданні статті, яка виходить за межі визначеної програми видання (ст. 303);

– вчинення видавцем періодичного видання, що тимчасово зупинене, порушення заборони видавати це видання або видавати своїм передплатникам взамін його інше видання від імені цієї ж редакції (ст. 304);

б) діяння, пов'язані із незаконним продажем чи іншим розповсюдженням творів:

– відкриття книжкової лавки або читальні, або здійснення торгівлі виробами тиснення без установленого законом чи обов'язковою постановою дозволу (ст. 296);

– здійснення вуличної або розносної торгівлі виробами тиснення без установленого законом чи обов'язковою постановою дозволу (ст. 297);

– зберігання для продажу, продаж або інше розповсюдження торговцем виробами тиснення чи утримувачем читальні: 1) видання, що внесене до списку заборонених або про заборону якого оголошено у встановленому порядку; 2) видання, що завідомо підлягало попередньому перегляду цензури, але такого, що не мало цензурного дозволу (ст. 298);

– виготовлення або зберігання для продажу чи продаж розкольницьких богослужбних книг, не дозволених для перебування в обігу (ст. 301); публічна постановка або виконання на сцені завідомо забороненого до виконання або такого, що не перебував на розгляді цензури літературного або музичного твору (ст. 302);¹

в) інші діяння, пов'язані із незаконним обігом об'єктів права інтелектуальної власності:

– передбачалася кримінальна відповідальність за ненадання редактором періодичного видання, яке виходить без попередньої цензури, Міністерству внутрішніх справ звання, імені та прізвища

¹ Там само 105–108.

автора статті, надрукованої у такому виданні (ст. 308)¹;

– згідно із ст. 347 Уложення передбачалася кримінальна відповідальність за підроблення печатки або іншого знаряддя, що слугує для накладення посвідчувального знаку від імені урядової чи громадської установи чи службовця, за замовленням неповноважної особи;

– відповідальність за порушення порядку проставлення клейм на окремі види товарів, що перебували в обігу, була передбачена у ст. 348 Уложення.

Слід також виокремити норми, що передбачали кримінальну відповідальність за вчинення різних видів підроблень (статті 347, 351, 433, 434, 435, 448–452 Уложення тощо), що у тому числі включало в себе підроблення гербового паперу, марки чи цінного знаку, а також підроблення документів, «що містять неправдиве посвідчення» певних фактів, а також підроблення гербової печатки, що, зокрема, могло бути пов'язане із незаконним уведенням в обіг твору чи іншого об'єкта права інтелектуальної власності.

Висновки. З урахуванням викладеного можна дійти висновку, що кри-

мінально-правова охорона об'єктів права інтелектуальної власності на українських землях за Кримінальним уложенням 1903 року здійснювалася за рахунок: 1) кримінально-правових норм, що передбачали відповідальність за посягання на об'єкти авторського і патентного права. При цьому правова охорона об'єктів авторського права була тісно пов'язана із цензурою і фактично була невіддільною від неї; 2) положень, що встановлювали кримінальну відповідальність за діяння, пов'язані із розголошенням таємниць; 3) положень, які стосувалися впровадження товарів на ринок і їх обігу на ринку, а також увезення товарів на територію Російської Імперії, які передбачали відповідальність за такі діяння: а) діяння, пов'язані із незаконним виготовленням творів і їх впровадженням в обіг, у тому числі незаконним обігом обладнання, що може бути використане для незаконного виготовлення творів; б) діяння, пов'язані із незаконним продажем чи іншим розповсюдженням творів; в) інші діяння, пов'язані із незаконним обігом об'єктів права інтелектуальної власності.

REFERENCES

BIBLIOGRAPHY

ARTICLES

1. Berzin P, 'Dzherela karnoho zakonodavstva Avstriiskoi ta Avstro-Uhorskoj imperii, shcho zastosovувалys на ukraїnskikh zemliakh [Sources of criminal statute of the Austrian and Avstro-Uhorskoj empires that were used on Ukrainian earth] (2018) 1 Visnyk kryminalnoho sudochynstva 68–76 [in Ukrainian].

AUTHORED BOOKS

2. Berzin P, *Kryminalne pravo Ukrainy* [Kryminalne of pravo of Ukrainy]. Zahalna chastyna: pidruchnyk: u 3-kh t. – T. I. Zahalni zasady. 2-he vyd. vyprav. ta dop. (Kyiv, VD «Dakor» 2019) 562 [in Ukrainian].

3. Vladimirov L, *Kurs kryminalnoho prava* [Kurs of kryminalnoho prava]. Chastyna persha: osnovy suchasnoho kryminalnoho prava (Kyiv, PLYVODA A. V. 2010) 388 [in Ukrainian].

4. Volynets R, *Kryminalno-pravova okhорona fondovoho rynku: suchasnyi stan ta perspektyvy vdoskonalennia: monohrafiia* [Kryminalno – pravova okhорona fondovoho rynku: suchasnyi stan ta perspektyvy vdoskonalennia: monohrafiia] (Kyiv, VD Dakor 2018) 452 [in Ukrainian].

5. Nersesian A, *Kryminalno-pravova okhорona prav intelektualnoi vlasnosti: monohrafiia* [Kryminalno – pravova okhорona prav intelektualnoi vlasnosti: monohrafiia] (Khmelnyskyi, Vyd-vo Khmelnyskoho universytetu upravlinnia ta prava 2010) 192 [in Ukrainian].

6. Novoe Uholovnoe ulozhenie. Vysochaishe utverzhdennoe 22 marta 1903 h. [New Criminal ulozhenie. Very tall ratified on March, 22 1903] sъ prylozheniemъ Predmetnaha Alfavytnaha Ukazatelia (S. – Peterburhъ, Yzdanie Kamennostrovskaha Yurydycheskaha Knyzhnaha Mahazyna V.P. Anysymova 1903) 249 [in Ukrainian].

¹ Там само 109.

7. Uholovnoe Ulozhenie, s' yzlozheniemy razsuzhdenii, na koykhy ono osnovano. [Criminal Ulozhenie, s' izlozheniemy razsuzhdenii, it is based on koykhy] Hlava pervaya. O prestupnikhy d'bianiakh y nakazaniakh voobshche (S. – Peterburh, Yzdanie Hosudarstvennoi Kantseliariy 1910) 453 [in Ukrainian].

8. Kharchenko V, Kryminalno-pravova okhrona prav na rezultaty tvorchoi diialnosti ta zasoby individualizatsii v Ukraini: monohrafiia [Criminal legal safeguard of rights on the results of creative activity and facilities of individualization in Ukraine] (KhNU imeni V.N. Karazina 2011) 480 [in Ukrainian].

THE DISSERTATION AUTHOR'S ABSTRACT

9. Fetsych H, 'Reaktsyonnaia sushchnost systemy prestupleniy y nakazaniy po Uholovnomu ulozheniyu 1903 hoda y praktyku eho prymereniya [Reactionary essence of the system of crimes and punishments on the Criminal code of law there are 1903 and practice of his application] (avtoref. dyss. kand. yuryd. nauk, Kyev, Kyevskiy ordena Lenyna y ordena Oktiabrskoi revoliutsyy Hosudarstvennyi unyversytet ym. T.H. Shevchenko 1985) 18 [in Ukrainian].

10. Dovhan H, 'Stanovlennia ta rozvytok zakonodavstva Ukrainy pro intelektualnu vlasnist (istoryko-pravovyy aspekt) (dys. kand. yuryd. nauk Lviv, Lvivskiy natsionalnyi unyversytet imeni Ivana Franka 2008) 222 [in Ukrainian].

Korotiuk O. V.,

Ph.D in Law

Department of Criminal Law and Criminology

Dnipropetrovsk State University of the Internal Affairs

Criminal law protection of objects of intellectual property rights in Ukrainian lands under the Criminal code of 1903.

The article analyzes the criminal law provisions of the Criminal Code of 1903 which shows that despite the abolition of serfdom the criminal law provisions alluded to different social conditions of citizens and thus directly denoted inequality of people. In addition the priority of the interests of the state over private interests remained unchanged that has had an influence on the understanding of the meaning of the basic criminal-law concepts. At the same time the Criminal Code of 1903 marked a significant difference from the Code of 1845, expressed as a significant reduction in the number of criminal acts, the general humanization of criminal punishment, and in a more progressive approach to the design of criminal law. For example, in Art. 1 for the first time was directly affixed the fundamental basis of criminal law – the principle «nullum crimen sine lege». Analysis of the provisions that provided for the responsibility for encroachment on the objects of intellectual property rights allowed to conclude that the criminal law protection of objects of intellectual property rights was carried out at the expense of: 1) criminal law, which provided for responsibility for encroachment on copyright and patent law. In this case the legal protection of copyright objects was closely linked to the censorship and in fact was inseparable from it; 2) the provisions establishing criminal liability for actions related to the disclosure of secrets; 3) provisions relating to the introduction of goods into the market and their circulation in the market, as well as the import of such goods into the territory of the Russian Empire, which provided the liability for the following acts: a) acts related to the illegal manufacture of works and their introduction into circulation, including the illegal circulation of equipment that may be used for the illicit manufacture of works; b) acts related to the illicit sale or other distribution of works; c) other acts related to the illegal circulation of objects of intellectual property rights.

Key words: *criminal law protection, objects of intellectual property rights, criminal liability, encroachment, Criminal Code of 1903.*

Стаття надійшла до редакції журналу 30.03.2019